

รูปแบบตลาดกลางเพื่อการส่งออกทุเรียนตามความคาดหวัง
ของสมาชิกกลุ่มปรับปรุงคุณภาพทุเรียน
เพื่อการส่งออกว่านเหลือง จังหวัดจันทบุรี

**Durian Central Wholesales Market for Export Model
on the Expectation of the Wanlueng Durian Quality
Improvement for Exportation Group Members
Chanthaburi Province**

จารุวรรณ ทองใบ¹ ออมอร อังสุรัตน์¹ วัชรวิ เลิศมงคล²
และวิจารย์ วิชชุกิจ²

Jaruwan Thongbai¹, Am-on Aungsuratana¹, Vatcharee Lertmongkol²
and Vichan Vichukit²

ABSTRACT

The objectives of this study were to determine 1) some personal background of Wanlueng Durian Quality Improvement for Exportation Group members, Chakthai sub-district, Khao Khitchakut minor-district, Chanthaburi province, 2) their durian cultivation characteristics, 3) their expectation towards durian central wholesales market for export model, 4) the relationship between some personal background of group members with their expectation towards durian central wholesales market for export model, and 5) their constraints and recommendations in durian central wholesales market for export model development. Population was 46 Wanlueng Durian Quality Improvement for Exportation Group members, Chakthai sub-district, Khao Khitchakut minor-district, Chanthaburi province. Semi-structure interview schedule was obtained to collect

¹ ภาควิชาส่งเสริมและนิเทศศาสตร์เกษตร คณะเกษตร กำแพงแสน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ นครปฐม 73140
Department of Agricultural Extension and Communication, Faculty of Agriculture at Kamphaeng Saen, Kasetsart University,
Nakhon Pathom 73140, Thailand.

² ภาควิชาพืชไร่ คณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพฯ 10900
Department of Agronomy, Faculty of Agriculture, Kasetsart University, Bangkok 10900, Thailand.

data. Descriptive statistics were frequency, percentage, arithmetic means, standard deviation, and correlation. The findings indicated that mostly major occupation was orchard cultivation. Average household income was 427,606 baht per year. Average durian cultivation land tenure was 22 rai (3.52 hectares). Most popular durian varieties were “MONTHONG” and “KRADOOM”. Average durian cultivation experience was 20 years. Most found knowledge source was neighboring. Most concerned production was high cost of input. Almost of them sold their products at wholesales market in the community. Most concerned marketing was less power for bargaining. All 8 proposed durian central wholesales market for export model were expected by majority of respondents. Including regulations and rules towards physical aspects, regulations and rules towards barter aspects, regulations and rules towards facilitator aspects, external features standardization, internal features standardization, post harvesting standardization, packaging standardization and mark and brand name aspects. Factors related to durian central wholesales market for export model on the expectation of group members were durian cultivation land tenure, income, number of cultivated varieties, number of farm sources perception, and frequencies of their training.

Recommendations were 1) Research and development for new technology that appropriate for cultivated land and also group building promotion for transfer cultivation technique should be provided continuity. 2) Group building promotion for fertilizer and pesticide should be concerned. 3) Appropriate input used should be promoted. 4) Low interest sources should be served. 5) Durian central wholesales market for export model at least 71 sub-items should be considered. 6) Group building promotion for marketing perception should be conducted. 7) Perception development in term of academic discussions in the village and local media application should be concerned.

Key words : central wholesales market, export, durian, Exportation Group Members

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์การวิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษาถึง 1) ภูมิหลังบางประการของสมาชิกกลุ่มปรับปรุงคุณภาพทุเรียนเพื่อการส่งออกว่านเหลือ ตำบลชากไทย กิ่งอำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี 2) สภาพการผลิตทุเรียนของสมาชิกกลุ่ม 3) ความคาดหวังต่อรูปแบบตลาดกลางเพื่อการส่งออกทุเรียนของสมาชิกกลุ่ม 4) ความสัมพันธ์ระหว่างภูมิหลังบางประการของสมาชิกกลุ่มกับความคาดหวังต่อรูปแบบตลาดกลางเพื่อการส่งออกทุเรียน และ 5) ปัญหาและข้อเสนอแนะในการพัฒนารูปแบบตลาดกลางเพื่อการส่งออกทุเรียน ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ สมาชิกกลุ่มปรับปรุงคุณภาพทุเรียนเพื่อการส่งออกว่านเหลือ

ตำบลชากไทย กิ่งอำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี จำนวน 46 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง สติเชิงพรรณนาที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

ผลการวิจัยพบว่า สมาชิกกลุ่มเกือบทั้งหมดมีอาชีพทำสวนเป็นอาชีพหลัก รายได้ครัวเรือนเฉลี่ย 427,606 บาทต่อปี พื้นที่ปลูกทุเรียนเฉลี่ย 22 ไร่ (3.52 เฮกเตอร์) พันธุ์ทุเรียนที่นิยมปลูกมากที่สุด คือ พันธุ์หมอนทอง และพันธุ์กระดุม ประสบการณ์ในการปลูกทุเรียนเฉลี่ย 20 ปี แหล่งความรู้ในการเพิ่มผลผลิตทุเรียนที่พบมากที่สุด คือ เพื่อนบ้าน ปัญหาการผลิตที่พบมากที่สุด คือ ปัจจัยการผลิตมีราคาแพง

การนำผลผลิตไปจำหน่ายเองในตลาดขายส่งท้องถิ่น เป็นช่องทางจำหน่ายที่นิยมมากที่สุด ปัญหาการ ตลาดที่พบมากที่สุด คือ ไม่มีอำนาจต่อราคา สมาชิกกลุ่มส่วนใหญ่มีความคาดหวังต่อรูปแบบ ตลาดกลางเพื่อการส่งออกทุเรียน อยู่ในเกณฑ์คาดหวังมากทั้ง 8 ประเด็นหลัก ได้แก่ ระเบียบและกฎเกณฑ์ตลาดกลางด้านกายภาพ ระเบียบและกฎเกณฑ์ตลาดกลางด้านการแลกเปลี่ยน ระเบียบและกฎเกณฑ์ตลาดกลางด้านการอำนวยความสะดวกมาตรฐานทุเรียนส่งออกด้านคุณลักษณะภายนอก มาตรฐานทุเรียนส่งออกด้านคุณลักษณะภายใน มาตรฐานทุเรียนส่งออกด้านการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว มาตรฐานทุเรียนส่งออกการบรรจุและหีบห่อ และมาตรฐานทุเรียนส่งออกด้านเครื่องหมายและฉลาก ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนารูปแบบตลาดกลางเพื่อการส่งออกทุเรียนตามความคาดหวังของสมาชิกกลุ่ม คือ พื้นที่ปลูกทุเรียน รายได้ จำนวนชนิดพันธุ์ทุเรียน จำนวนแหล่งข่าวสารทางการเกษตร และความรู้ในการฝึกอบรม ข้อเสนอแนะในการวิจัยในครั้งนี้ คือ 1) ควรมีการศึกษาและวิจัยเทคโนโลยีการผลิตใหม่ๆ และใช้ได้ดีกับสภาพพื้นที่ และส่งเสริมให้เกษตรกร มีการรวมกลุ่มเพื่อรับถ่ายทอดความรู้ด้านการผลิตอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ 2) ควรส่งเสริมให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่มกันซื้อและร่วมกันผลิตปุ๋ย และสารป้องกันกำจัดศัตรูพืช 3) ควรมีการถ่ายทอดความรู้ในเรื่องการใช้ปัจจัยการผลิตให้ถูกต้อง 4) ควรจัดหาแหล่งเงินทุนดอกเบี้ยต่ำ ไว้บริการเกษตรกร 5) ควรมีการพัฒนาารูปแบบตลาดกลางเพื่อการส่งออกทุเรียน จำนวน 71 ประเด็นย่อย 6) ควรส่งเสริมให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่มเพื่อรับถ่ายทอดความรู้ด้านการตลาด และจำหน่ายผลผลิต 7) ควรพัฒนาการเรียนรู้ของสมาชิกกลุ่มโดยวิธีการเสวนาวิชาการ ภายในหมู่บ้าน และใช้สื่อในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

ทุเรียนจัดเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศไทยในแต่ละปีทำรายได้เข้าประเทศปีละหลายล้านบาท โดยในปี 2548 มีพื้นที่ปลูกทุเรียนรวม 820,199 ไร่ ผลผลิตรวม 649,789 ตัน มีปริมาณการส่งออก 150,736 ตัน มูลค่าการส่งออก 2,696.5 ล้านบาท (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2549) อย่างไรก็ตามพบว่า ปัจจุบันการผลิตและการจำหน่ายทุเรียนยังคงประสบปัญหาหลายอย่าง ซึ่งทำให้ปริมาณและคุณภาพของผลผลิตไม่แน่นอน จนมีผลกระทบต่อราคาและการจำหน่าย โดยปัญหาหลักที่พบมี 3 ประการ คือ ปัญหาด้านประสิทธิภาพการผลิตต่ำ เนื่องจากใช้เทคโนโลยีการผลิตและปัจจัยการผลิตไม่เหมาะสม ทำให้ต้นทุนการผลิตสูง ผลผลิตต่อไร่ลดลงและปริมาณผลผลิตไม่แน่นอนในแต่ละปี ปัญหาด้านคุณภาพของผลผลิตทุเรียนไม่ดีพอ เนื่องจากการระบาดของโรคแมลงศัตรูพืช ปัญหาการขาดแคลนน้ำในช่วงติดผล มีการตัดทุเรียนอ่อนออกจำหน่าย มีการจัดการผลผลิตหลังการเก็บเกี่ยวไม่เหมาะสม และปัญหาด้านผลผลิตต้นตลาดในช่วงกลางฤดู เนื่องจากการกระจายผลผลิตไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด ชนิดและปริมาณการแปรรูปมีน้อย รวมทั้งการระบายผลผลิตไม่มีประสิทธิภาพ ขาดระบบจัดการตลาดที่ดี (พชร, 2542)

จากปัญหาดังกล่าว ภาครัฐจึงได้มีนโยบายในการแก้ไขปัญหา โดยการจัดตั้งตลาดกลางสินค้าเกษตรภาคตะวันออกขึ้น เพื่อให้เป็นศูนย์กลางในการซื้อขาย รวบรวมและกระจายสินค้าเกษตรของภาคตะวันออก (หอการค้าจังหวัดจันทบุรี, 2547) ทั้งนี้จังหวัดจันทบุรีได้รับการคัดเลือกจากยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออก ให้เป็นเจ้าภาพรับผิดชอบการผลิตสินค้าเกษตร เนื่องจากเป็นแหล่งผลิตสินค้าเกษตรที่สำคัญ โดยเฉพาะทุเรียนจัดเป็นพืชเศรษฐกิจของจังหวัด ในปี 2548 มีพื้นที่ปลูกทุเรียนทั้งหมด

253,337 ไร่ ผลผลิตรวม 257,428 ตัน (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2549) สำหรับกลุ่มปรับปรุงคุณภาพทุเรียนเพื่อการส่งออกว่านเหลือง เป็นกลุ่มที่ได้รับการสนับสนุนจากกรมส่งเสริมการเกษตรให้จัดตั้งขึ้น เพื่อพัฒนา การผลิตทุเรียนให้มีคุณภาพและปริมาณสอดคล้องกับความต้องการของตลาดและเพิ่มขีดความสามารถในการส่งออกผลผลิตทุเรียน เนื่องจากประชากรส่วนใหญ่ มีอาชีพเกษตรกรรม โดยเฉพาะการปลูกทุเรียน เพราะนอกจากมีพื้นที่ที่เหมาะสม การคมนาคมสะดวกและอยู่ใกล้กับมหาวิทยาลัยเทคโนโลยี ราชมงคลภาคตะวันออก วิทยาเขตจันทบุรี ซึ่งเป็นสถาบันการศึกษาด้านการเกษตรโดยตรงแล้ว ยังอยู่ใกล้กับสำนักวิจัยและพัฒนาการการเกษตรเขตที่ 6 จังหวัดจันทบุรี ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบด้านการผลิตสินค้าเกษตรให้ได้มาตรฐานอีกด้วย ซึ่งทำให้กลุ่มปรับปรุงคุณภาพทุเรียนเพื่อการส่งออกว่านเหลือง มีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องทั้งด้านการผลิตด้านการตลาด (สำนักงานเกษตรจังหวัดจันทบุรี, 2546) ดังนั้น การศึกษาเรื่องรูปแบบตลาดกลางเพื่อการส่งออกทุเรียนตามความคาดหวังของสมาชิกกลุ่มปรับปรุงคุณภาพเพื่อการส่งออกว่านเหลือง ตำบล ชากไทย กิ่งอำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี จึงเป็นเรื่องที่สำคัญ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการส่งเสริมและพัฒนา รูปแบบตลาดกลางเพื่อการส่งออกทุเรียนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา

- 1) ภูมิหลังบางประการของสมาชิกกลุ่มปรับปรุงคุณภาพทุเรียนเพื่อการส่งออกว่านเหลือง ตำบลชากไทย กิ่งอำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี
- 2) สภาพการผลิตทุเรียนของสมาชิกกลุ่มปรับปรุงคุณภาพทุเรียนเพื่อการส่งออก
- 3) ความคาดหวังต่อรูปแบบตลาดกลางเพื่อการส่งออกทุเรียนของสมาชิกกลุ่มปรับปรุงคุณภาพทุเรียนเพื่อการส่งออก

4) ความสัมพันธ์ระหว่างภูมิหลังบางประการของสมาชิกกลุ่มปรับปรุงคุณภาพทุเรียนเพื่อการส่งออกกับความคาดหวังต่อรูปแบบตลาดกลางเพื่อการส่งออกทุเรียน

5) ปัญหาและข้อเสนอแนะในการพัฒนา รูปแบบตลาดกลางเพื่อการส่งออกทุเรียน

ขอบเขตของงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ทำการเก็บข้อมูลจาก เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนและเป็นสมาชิกกลุ่มปรับปรุงคุณภาพทุเรียนเพื่อการส่งออกว่านเหลือง ตำบลชากไทย กิ่งอำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี ปีเพาะปลูก 2548/2549

นิยามศัพท์ปฏิบัติการ

รูปแบบตลาดกลาง หมายถึง รูปแบบตลาดกลางเพื่อการส่งออกทุเรียนตามความคาดหวังของเกษตรกร ซึ่งได้จากการรวบรวมองค์ความรู้ ลักษณะของรูปแบบตลาดกลางที่มาตรฐานทั้งในและต่างประเทศ โดยประกอบด้วย 2 หลักเกณฑ์ คือ ระเบียบและกฎเกณฑ์ที่จะใช้ในตลาดกลาง และมาตรฐานทุเรียนที่ต้องการจะส่งออกที่ตลาดกลาง

สมาชิกกลุ่ม หมายถึง ผู้ปลูกทุเรียนและเป็นสมาชิกกลุ่มปรับปรุงคุณภาพทุเรียนเพื่อการส่งออกว่านเหลือง ตำบลชากไทย กิ่งอำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี ณ ปีเพาะปลูก 2548/2549

ความคาดหวัง หมายถึง ความต้องการให้เกิดขึ้นของสมาชิกกลุ่มปรับปรุงคุณภาพทุเรียนเพื่อการส่งออกที่มีต่อรูปแบบตลาดกลางเพื่อการส่งออกทุเรียน 2 ประเด็นหลัก คือ ประเด็นของระเบียบและกฎเกณฑ์ตลาดกลาง และประเด็นของมาตรฐานทุเรียนส่งออก

ระเบียบและกฎเกณฑ์ตลาดกลาง หมายถึง กฎหรือข้อปฏิบัติที่จะกำหนดขึ้นในตลาดกลางเพื่อการส่งออกทุเรียน ประกอบด้วย ระเบียบและกฎเกณฑ์ตลาดกลาง 3 ประเด็นหลัก คือ ระเบียบและกฎ

เกณฑ์ตลาดกลางด้านกายภาพ ระเบียบและกฎเกณฑ์ ตลาดกลางด้านการแลกเปลี่ยน และระเบียบและกฎเกณฑ์ตลาดกลางด้านการอำนวยความสะดวก

มาตรฐานทุเรียนส่งออก หมายถึง กฎเกณฑ์ที่กำหนดคุณภาพและวิธีการจัดการผลผลิตทุเรียนที่จะกำหนดขึ้นในตลาดกลาง เพื่อให้ได้ผลผลิตทุเรียนที่มีคุณภาพดี ประกอบด้วย 5 ประเด็นหลัก คือ คุณลักษณะภายนอก คุณลักษณะภายใน การจัดการหลังการเก็บเกี่ยว การบรรจุและหีบห่อ และเครื่องหมายและฉลาก

ปัจจัยที่มีผลต่อความคาดหวังต่อรูปแบบตลาดกลางเพื่อการส่งออกทุเรียน หมายถึง ภูมิหลังบางประการของเกษตรกรที่คาดว่าจะมีผลกับความคาดหวังต่อรูปแบบตลาดกลางเพื่อการส่งออกทุเรียน ประกอบด้วย ปัจจัยเฉพาะบุคคล ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านสังคม และช่องทางการจำหน่ายผลผลิต

การตรวจเอกสาร

ความหมายของการตลาดกลาง

กรมการค้าภายใน (2534) เซซชัย (2535) สุมาลี (2542) และจันทร์ฉาย (2545) ได้สรุปความหมายของตลาดกลางไว้ว่า ตลาดกลาง หมายถึง สถานที่ที่เป็นแหล่งกลางที่ให้ผู้ซื้อและผู้ขายจำนวนมากมาพบปะซื้อขาย แลกเปลี่ยนสินค้ากัน ซึ่งการดำเนินการซื้อขายเป็นไปโดยเปิดเผย ด้วยวิธีประมูลราคา หรือต่อรองราคา โดยตลาดกลางจะจัดให้มีระเบียบวิธีปฏิบัติแน่นอน และมีสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ในการซื้อขายสินค้า

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการตรวจเอกสารที่สามารถสนับสนุนงานวิจัยครั้งนี้มีทั้งหมด 3 ประเด็น ประกอบด้วย 1) ประเด็นความคาดหวัง 2) ประเด็นรูปแบบตลาดกลาง และ 3) ประเด็นการพัฒนาการตลาดทุเรียน โดยมีรายละเอียดดังนี้

ประเด็นความคาดหวัง

นิรุทธิ์ (2544) และบุญชัย (2546) ได้กล่าวถึงตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อความคาดหวังของเกษตรกร ประกอบด้วย ปัจจัยเฉพาะบุคคล ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการประกอบอาชีพ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ พื้นที่ทำการเกษตร อาชีพหลัก รายได้ และจำนวนแรงงานทางการเกษตร และปัจจัยทางด้านสังคม ได้แก่ การเป็นสมาชิกกลุ่ม จำนวนแหล่งข่าวสารทางการเกษตร และความถี่ในการฝึกอบรม

ประเด็นรูปแบบตลาดกลาง

สำราญ (2542) กุลยา (2546) และสุจิตตา (2548) ได้ศึกษาถึงแนวทางการดำเนินงานตลาดกลาง พบว่า รูปแบบตลาดกลางที่เหมาะสม คือ การบริหารงานตลาดกลางที่เจ้าของตลาดทำหน้าที่ให้บริการซื้อขายและเน้นการอำนวยความสะดวกให้กับผู้ซื้อขาย เช่น ควรจัดแบ่งพื้นที่ขายให้เป็นสัดส่วน มีการจัดระบบจราจร มีเครื่องตรวจสอบน้ำหนักและคุณภาพของผลผลิตที่จะเข้ามาขายในตลาดกลาง ควรมีการประชาสัมพันธ์ตลาดกลาง และ ควรจัดให้มีบริการทางการเงินและสินเชื่อ เป็นต้น

ประเด็นการพัฒนาการตลาดทุเรียน

กิตตะ (2533) จุฬารัตน์ (2542) และสุวัฒน์ (2545) ได้ศึกษาถึงการผลิตและการตลาดทุเรียน พบว่า ปัญหาการผลิตและการตลาดทุเรียน ที่พบ คือ ปัญหาโรคโคนเน่า การขาดแคลนน้ำในช่วงแล้ง สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชมีราคาแพง ผลผลิตขายได้ราคาต่ำ สมาชิกในกลุ่มไม่ให้ความร่วมมือและการดำเนินงานของกลุ่มขาดการจัดการที่ดี ขาดการแพร่กระจายข้อมูลข่าวสารที่รวดเร็ว ความรู้ที่เกษตรกรได้รับไม่ตรงกับความต้องการ และขาดแหล่งให้ความรู้ใหม่ๆ

วิธีการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ทำการศึกษาในครั้งนี้ คือ สมาชิกกลุ่มปรับปรุงคุณภาพทุเรียนเพื่อการส่งออกทุเรียนว่านเหลือง ตำบลชากไทย กิ่งอำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี จำนวน 46 ราย โดยไม่มีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (semi-structure interview schedule) ซึ่งมีลักษณะเป็นคำถามในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยแบ่งแบบสัมภาษณ์ออกเป็น 4 ส่วน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลภูมิหลังบางประการของสมาชิกกลุ่มปรับปรุงคุณภาพทุเรียนเพื่อการส่งออกว่านเหลือง

ตอนที่ 2 สภาพการผลิตทุเรียนของสมาชิกกลุ่มฯ

ตอนที่ 3 ความคาดหวังต่อรูปแบบตลาดกลางเพื่อการส่งออกทุเรียนของสมาชิกกลุ่มฯ

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการพัฒนาตลาดกลางเพื่อการส่งออกทุเรียน

การทดสอบเครื่องมือ

นำเครื่องมือที่สร้างขึ้นไปทดสอบ (pre-test) กับสมาชิกกลุ่มปรับปรุงคุณภาพทุเรียนเพื่อการส่งออกที่ไม่ใช่ประชากร จำนวน 20 ราย จากนั้นนำแบบสัมภาษณ์มาปรับปรุงแก้ไขในส่วนที่บกพร่องให้มีความเหมาะสม แล้วนำไปใช้สัมภาษณ์กับสมาชิกกลุ่มปรับปรุงคุณภาพทุเรียนเพื่อการส่งออกว่านเหลือง

การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติเชิงพรรณนาที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation coefficient)

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาความคาดหวังต่อรูปแบบตลาดกลางเพื่อการส่งออกทุเรียน

ความคาดหวังต่อรูปแบบตลาดกลางเพื่อการส่งออกทุเรียน มี 2 หลักเกณฑ์ ประกอบด้วย ระเบียบและกฎเกณฑ์ตลาดกลาง และมาตรฐานทุเรียนส่งออก โดยหลักเกณฑ์ระเบียบและกฎเกณฑ์ ตลาดกลาง มี 3 ประเด็นหลัก ประกอบด้วย 1) ระเบียบและกฎเกณฑ์ตลาดกลางด้านกายภาพ 2) ระเบียบและกฎเกณฑ์ตลาดกลางด้านการแลกเปลี่ยน และ 3) ระเบียบและกฎเกณฑ์ตลาดกลางด้านการอำนวยความสะดวก ส่วนมาตรฐานทุเรียนส่งออก ประกอบด้วย 5 ประเด็นหลัก ประกอบด้วย 1) มาตรฐานทุเรียนส่งออกด้านคุณลักษณะภายนอก 2) มาตรฐานทุเรียนส่งออกด้านคุณลักษณะภายใน 3) มาตรฐานทุเรียนส่งออกด้านการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว และ 4) มาตรฐานทุเรียนส่งออกด้านการบรรจุและหีบห่อ และ 5) มาตรฐานทุเรียนส่งออกด้านเครื่องหมายและฉลาก ผลการวิจัย พบว่า สมาชิกกลุ่มปรับปรุงคุณภาพทุเรียนเพื่อการส่งออกว่านเหลือง มีความคาดหวังต่อรูปแบบตลาดกลางเพื่อการส่งออกทุเรียนในระดับความคาดหวังมาก (คะแนนเฉลี่ย 2.34-3.00) ทั้ง 8 ประเด็นหลัก เรียงตามลำดับ คือ ระเบียบและกฎเกณฑ์ตลาดกลางด้านกายภาพ มาตรฐานทุเรียนส่งออกด้านคุณลักษณะภายนอก มาตรฐานทุเรียนส่งออกด้านคุณลักษณะภายใน ระเบียบและกฎเกณฑ์ตลาดกลางด้านการอำนวยความสะดวก มาตรฐานทุเรียนส่งออกด้านการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว มาตรฐานทุเรียนส่งออกด้านการบรรจุและหีบห่อ มาตรฐานทุเรียนส่งออกด้านเครื่องหมายและฉลาก และ ระเบียบและกฎเกณฑ์ตลาดกลางด้านการแลกเปลี่ยน ดังแสดงใน Table 1

เนื่องจากประเด็นระเบียบและกฎเกณฑ์ตลาดกลางด้านกายภาพ ทุกประเด็นย่อย ถ้าเกิดขึ้นจริงจะทำให้เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนมีความมั่นใจในการ

จำหน่ายผลผลิต เพราะจะทำให้มีแหล่งกลางในการซื้อขายผลผลิตที่กว้างขวาง มีลานจอดรถที่เพียงพอ มีเครื่องตรวจสอบคุณภาพ และเครื่องชั่งน้ำหนักที่มาตรฐานและทันสมัยตลอดจนมีการเก็บค่าธรรมเนียมตลาดในอัตราที่ยุติธรรม สำหรับประเด็นมาตรฐานทุเรียนส่งออกด้านคุณลักษณะภายนอก และประเด็นมาตรฐานทุเรียนส่งออกด้านคุณลักษณะภายในนั้น สมาชิกกลุ่มส่วนใหญ่ระบุว่า การผลิตทุเรียนในปัจจุบันได้มีการดำเนินการตามประเด็นย่อยต่างๆ เป็นประจำอยู่แล้ว เพื่อให้ได้ผลผลิตมีคุณภาพดีและเป็นที่ต้องการของตลาด ส่วนระเบียบและกฎเกณฑ์ตลาดกลางด้านการอำนวยความสะดวก ถ้าเกิดขึ้นจริงจะทำให้เกษตรกรมีความมั่นใจในการจำหน่ายผลผลิตมากขึ้น เนื่องจากตลาดกลางเป็นศูนย์ข้อมูลข่าวสารการตลาด ซึ่งจะทำให้เกษตรกรรับทราบข่าวสารการผลิตการตลาดที่ถูกต้อง รวดเร็ว ทันเหตุการณ์ นอกจากนี้ตลาดกลางยังมีเจ้าหน้าที่บริการตลาดที่ยุติธรรม โปร่งใส เต็มใจบริการ มีกฎระเบียบการชำระเงินที่ยุติธรรม มีการประกันความเสี่ยงผลผลิตจากภัยธรรมชาติ มีการประกันความเสี่ยงด้านราคา

ตลอดจนมีสถาบันการเงินไว้บริการ สำหรับประเด็นมาตรฐานทุเรียนส่งออกด้านการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว สมาชิกกลุ่มส่วนใหญ่ระบุว่าในปัจจุบันได้มีการดำเนินการตามประเด็นย่อยต่างๆ เป็นประจำอยู่แล้ว เพื่อให้ได้ผลผลิตมีคุณภาพดี ส่วนประเด็นมาตรฐานทุเรียนส่งออกด้านการบรรจุและหีบห่อ และประเด็นมาตรฐานทุเรียนส่งออกด้านเครื่องหมายและฉลาก สมาชิกกลุ่มส่วนใหญ่ระบุว่าถึงแม้ว่าการผลิตทุเรียนในปัจจุบันไม่ได้มีการดำเนินการ แต่ก็สามารถปฏิบัติได้ทุกครั้ง โดยมีเงื่อนไขว่าการจำหน่ายผลผลิตทุเรียนจะต้องได้ราคาดี และมีความคุ้มค่ากว่าการจำหน่ายผลผลิตโดยไม่ได้ดำเนินการตามประเด็นมาตรฐานทุเรียนส่งออกด้านบรรจุและหีบห่อ และด้านเครื่องหมายและฉลาก ส่วนระเบียบและกฎเกณฑ์ตลาดกลางด้านการแลกเปลี่ยน ถ้าเกิดขึ้นจริงจะทำให้เกษตรกรสามารถจำหน่ายผลผลิตได้มากขึ้น เนื่องจากมีการประชาสัมพันธ์และส่งเสริมการขาย มีการกำหนดให้เกษตรกรมีการจัดชั้นมาตรฐานสินค้า และใช้คุณภาพเป็นเกณฑ์ในการกำหนดราคา

Table 1 Expectation on durian central wholesales market for export model.

(N=46)

Items	\bar{X}
Regulations and rules towards physical aspects	2.93
External features standardization	2.87
Internal features standardization	2.83
Regulations and rules towards facilitator aspects	2.81
Post harvesting standardization	2.81
Packaging standardization	2.61
Mark and brand name aspects	2.61
Regulations and rules towards barter aspects	2.56

Notes: ^{1/} Average score refers to average score of farmer's expectation towards durian central Wholesales market for export model.

Level of expectation score are as follows:

Highly expectation = 2.34-3.00

Moderately expectation = 1.67-2.33

Less expectation = 1.00-1.66

ในการพิจารณาถึงรูปแบบตลาดกลางเพื่อการส่งออกทุเรียนตามความคาดหวังของสมาชิกกลุ่มปรับปรุงคุณภาพทุเรียนเพื่อการส่งออกว่านเหลืองพบว่า สมาชิกกลุ่มส่วนใหญ่ต้องการให้เกิดตลาดกลางเพื่อการส่งออกทุเรียน 2 หลักเกณฑ์ คือ ระเบียบและกฎเกณฑ์ตลาดกลางและมาตรฐานทุเรียนส่งออก โดยระเบียบและกฎเกณฑ์ตลาดกลาง มี 3 ประเด็นหลัก ประกอบด้วย ระเบียบและกฎเกณฑ์ตลาดกลางด้านกายภาพ พบว่า ประเด็นย่อยมีศักยภาพในการพัฒนา ทั้ง 11 ประเด็น ได้แก่ การมีสถานที่ซื้อขายกว้างขวาง มีสถานที่ซื้อขายเน้นให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว มีลานจอดรถไว้บริการอย่างกว้างขวางเพียงพอ มีเครื่องตรวจสอบคุณภาพที่ทันสมัย มีเครื่องชั่งที่ทันสมัยและมาตรฐาน และมีการจัดเก็บค่าธรรมเนียมตลาดที่ยุติธรรม มีสถานที่ซื้อขายอย่างเปิดเผย มีคลังสินค้าไว้บริการรับฝากหรือรับจำหน่ายสินค้า มีสถานที่ซื้อขายเป็นเอกเทศ มีบ้านพักไว้บริการแก่ผู้ซื้อขายเพียงพอ และมีการกำหนดเวลาปิดเปิดที่แน่นอน

สำหรับระเบียบและกฎเกณฑ์ตลาดกลางด้านการแลกเปลี่ยน พบว่า มีประเด็นย่อยที่มีศักยภาพในการพัฒนา 5 ประเด็น ได้แก่ มีการประชาสัมพันธ์และส่งเสริมการขายผลผลิตทุเรียน กำหนดให้มีการจัดชั้นมาตรฐานผลผลิตทุเรียน กำหนดราคาโดยใช้คุณภาพของผลผลิตเป็นเกณฑ์ มีการเก็บรักษาผลผลิตเพื่อกระจายอุปทานของสินค้า และมีการพัฒนาและจัดการขนส่งโดยผู้ชำนาญเฉพาะ และควรพิจารณาพัฒนาในอนาคต 3 ประเด็น ได้แก่ มีการประมูลราคาในการซื้อขายผลผลิตทุเรียน การวางแผนและการพัฒนาการผลิตล่วงหน้าโดยกำหนดช่วงเวลาการผลิต และการวางแผนและพัฒนาการผลิตล่วงหน้าโดยกำหนดให้ผลิตเฉพาะพันธุ์การค้า

ส่วนระเบียบและกฎเกณฑ์ตลาดกลางด้านการอำนวยความสะดวกมีประเด็นย่อยที่ต้องพัฒนาเร่งด่วน 3 ประเด็น ได้แก่ การมีศูนย์ข้อมูลข่าวสารการตลาดที่มีระบบเผยแพร่ข้อมูลที่ถูกต้อง รวดเร็ว มีเจ้าหน้าที่

บริการตลาดที่เพียงพอ ยุติธรรม โปร่งใส ใ้เต็มใจบริการ และมีกฎระเบียบในการชำระเงินที่ยุติธรรม รวดเร็ว ถูกต้อง มีศักยภาพในการพัฒนา 3 ประเด็น ได้แก่ มีการประกันความเสี่ยงภัยผลผลิตจากภัยธรรมชาติ การประกันความเสี่ยงภัยด้านราคาโดยมีการกำหนดราคาขั้นต่ำที่แน่นอน และมีสถาบันการเงินสนับสนุนการส่งออกไว้บริการทั้งเกษตรกรและผู้ประกอบการ และควรพิจารณาพัฒนาในอนาคต 1 ประเด็น ได้แก่ มีการประกันความเสี่ยงภัยด้านราคาโดยการซื้อขายผลผลิตตามสัญญา

สำหรับมาตรฐานทุเรียนส่งออก มี 5 ประเด็นหลัก ประกอบด้วย มาตรฐานทุเรียนส่งออกด้านคุณลักษณะภายนอก พบว่า มีประเด็นย่อยที่มีศักยภาพในการพัฒนา 9 ประเด็น ได้แก่ ผลผลิตทุเรียนต้องมีจำนวนพูสมบูรณ์ตรงตามพันธุ์โดยพันธุ์หมอนทองมีจำนวนพูไม่น้อยกว่า 4 พู ผลผลิตทุเรียนต้องมีน้ำหนักเหมาะสมตรงตามพันธุ์โดยพันธุ์ชะนีต้องมีน้ำหนักระหว่าง 1.5-4 กิโลกรัม ผลผลิตต้องไม่มีตำหนิจากธรรมชาติและศัตรูพืช ผลผลิตทุเรียนต้องมีจำนวนพูสมบูรณ์ตรงตามพันธุ์โดยพันธุ์ชะนีต้องมีจำนวนพูไม่น้อยกว่า 4 พู ผลผลิตทุเรียนต้องมีน้ำหนักเหมาะสมตรงตามพันธุ์โดยพันธุ์กระดุมต้องมีน้ำหนักไม่น้อยกว่า 1.3 กิโลกรัม และผลผลิตทุเรียนต้องมีจำนวนพูสมบูรณ์ตรงตามพันธุ์โดยพันธุ์กระดุมต้องมีจำนวนพูไม่น้อยกว่า 5 พู ผลผลิตทุเรียนต้องแก่ได้ที่เหมาะสมตรงตามพันธุ์โดยพันธุ์กระดุมต้องมีอายุ 90-100 วันหลังดอกบาน พันธุ์ชะนีต้องมีอายุ 105-110 วันหลังดอกบาน และพันธุ์หมอนทองต้องมีอายุ 120-135 วันหลังดอกบาน ต้องพัฒนาเร่งด่วน 3 ประเด็น ได้แก่ ผลผลิตทุเรียนต้องเป็นผลสดทั้งผล ผลผลิตทุเรียนต้องมีขั้วและก้านผลที่สมบูรณ์ ผลผลิตทุเรียนต้องมีน้ำหนักเหมาะสมตรงตามพันธุ์โดยพันธุ์หมอนทองต้องมีน้ำหนักระหว่าง 1.6-6 กิโลกรัม

ส่วนมาตรฐานทุเรียนส่งออกด้านคุณลักษณะภายใน พบว่า มีประเด็นย่อยที่มีศักยภาพในการพัฒนา

6 ประเด็น ได้แก่ ผลผลิตทุเรียนต้องมีจำนวนวันสุก หลังการเก็บเกี่ยวในสภาพธรรมชาติเหมาะสมตรงตามพันธุ์ โดยพันธุ์ชะนี ต้องมีจำนวนวันสุกหลังเก็บเกี่ยว 4-5 วัน ผลผลิตทุเรียนผลดิบต้องมีสีเนื้อและสีเมล็ดตรงตามพันธุ์ โดยพันธุ์หมอนทองต้องมีเนื้อสีขาวปนเหลืองอ่อน ผิวเมล็ดสีครีมปนน้ำตาล ผลผลิตทุเรียนผลดิบต้องมีสีเนื้อและสีเมล็ดตรงตามพันธุ์ โดยพันธุ์ชะนีต้องมีเนื้อสีเหลือง ผิวเมล็ดสีน้ำตาลปนครีม ผลผลิตทุเรียนผลดิบต้องมีสีเนื้อและสีเมล็ดตรงตามพันธุ์ โดยพันธุ์กระดุมต้องมีเนื้อสีเหลือง ผิวเมล็ดสีน้ำตาล ผลผลิตทุเรียนต้องมีจำนวนวันสุกหลังการเก็บเกี่ยวในสภาพธรรมชาติเหมาะสมตรงตามพันธุ์ โดยพันธุ์กระดุม ต้องมีจำนวนวันสุกหลังเก็บเกี่ยว 4-5 วัน และผลผลิตทุเรียนต้องไม่มีแมลงศัตรูพืชเข้าทำลายภายในผล ควรพิจารณาพัฒนาในอนาคต 3 ประเด็น ได้แก่ ผลผลิตทุเรียนต้องไม่มีอาการเนื้อแกน ผลผลิตทุเรียนต้องไม่มีอาการเต่าเผา และผลผลิตทุเรียนต้องไม่มีอาการไส้ซึม และต้องพัฒนาเร่งด่วน 1 ประเด็น ได้แก่ ผลผลิตทุเรียนต้องมีจำนวนวันสุก หลังการเก็บเกี่ยวในสภาพธรรมชาติเหมาะสมตรงตามพันธุ์ โดยพันธุ์หมอนทอง ต้องมีจำนวนวันสุก หลังเก็บเกี่ยว 6-9 วัน

สำหรับมาตรฐานทุเรียนส่งออกด้านการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว พบว่า ประเด็นย่อยมีศักยภาพในการพัฒนา ทั้ง 11 ประเด็น ได้แก่ การทำความสะอาดต้องใช้ปรอทที่ไม่แข็งมากเกินไปขัดทำความสะอาดผิว การขนถ่ายผลผลิตต้องปฏิบัติด้วยความประณีต การคัดขนาดต้องมีเกณฑ์ในการคัดที่ได้มาตรฐาน การคัดคุณภาพต้องมีเกณฑ์ในการคัดที่ได้มาตรฐาน การรับผลผลิตโดยต้องวางผลผลิตบนภาชนะขนาดใหญ่เพื่อลดการกระทบ กระเทือน การทำความสะอาดต้องใช้ลมเป่าเอาเศษดิน ใบไม้และแมลงบนผิวทุเรียนออก หลังการเก็บเกี่ยวต้องไม่วางผลผลิตบนพื้นดิน ต้องมีการติดสติ๊กเกอร์ที่ก้านผลผลิตทุเรียน ต้องมีการป้องกันกำจัดโรคโดยซบสารป้องกันกำจัดเชื้อรา ต้องมีการเก็บรักษาเพื่อยืด

อายุผลผลิต และต้องมีการทำให้เย็นเพื่อรักษาคุณภาพของผลผลิตหลังการเก็บเกี่ยว

ส่วนมาตรฐานทุเรียนส่งออกด้านการบรรจุและหีบห่อ พบว่า ประเด็นย่อยมีศักยภาพในการพัฒนา ทั้ง 7 ประเด็น ได้แก่ การบรรจุในแต่ละหีบห่อผลผลิตทุเรียนต้องเป็นพันธุ์เดียวกัน การบรรจุในแต่ละหีบห่อผลผลิตทุเรียนจะต้องมีชั้นคุณภาพเดียวกัน บรรจุภัณฑ์ที่ใช้ในการหีบห่อจะต้องใหม่ บรรจุภัณฑ์จะต้องสะอาด ถูกสุขลักษณะ บรรจุภัณฑ์ต้องมีคุณสมบัติทนทานต่อการขนส่ง บรรจุภัณฑ์ต้องสามารถรักษาผลผลิตทุเรียนไม่ให้เสียหายทั้งคุณลักษณะภายนอกและคุณลักษณะภายใน และบรรจุภัณฑ์ต้องปราศจากกลิ่นและสิ่งแปลกปลอม

นอกจากนี้มาตรฐานทุเรียนส่งออกด้านเครื่องหมายและฉลาก พบว่า ประเด็นย่อยมีศักยภาพในการพัฒนา ทั้ง 12 ประเด็น ได้แก่ การพิมพ์หรือแสดงฉลากต้องใช้หมึกพิมพ์/กาวที่ไม่เป็นพิษ เครื่องหมายและฉลากต้องมีข้อความที่อ่านได้ชัดเจน ไม่หลุดลอก ฉลากต้องแสดงข้อมูลผู้ขายส่ง ฉลากต้องแสดงชื่อและที่ตั้งของผู้ขายส่ง ฉลากต้องแสดงรหัสสินค้า (ถ้ามี) ฉลากต้องแสดงประเภทของผลผลิต ฉลากต้องแสดงข้อความว่า “ทุเรียน” และ/หรือ “ชื่อพันธุ์ทุเรียน” ฉลากต้องแสดงข้อมูลแหล่งผลิต ฉลากต้องแสดงชั้นคุณภาพ ฉลากต้องแสดงน้ำหนักสุทธิ ฉลากต้องแสดงข้อความภาษาไทยหรือประเทศส่งออก และฉลากต้องแสดงเครื่องหมายการตรวจสอบ/เครื่องหมายรับรองจากกระทรวงเกษตรฯ ดังแสดงใน Figure 1

ความสัมพันธ์ระหว่างภูมิหลังบางประการกับความคาดหวัง

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความคาดหวังต่อระเบียบและกฎเกณฑ์ตลาดกลาง มี 4 ปัจจัย คือ พื้นที่ปลูกทุเรียน รายได้ จำนวนชนิดพันธุ์ทุเรียน และจำนวนแหล่งข่าวสารทางการเกษตร โดยพื้นที่ปลูก มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ .347 รายได้

มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ .568 จำนวนชนิดพันธุ์ทุเรียน มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ .301 จำนวนแหล่งข่าวสารทางการเกษตร มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ .323 โดยพื้นที่ปลูกทุเรียน รายได้ และจำนวนชนิดพันธุ์ทุเรียน มีทิศทางความสัมพันธ์เป็นลบ ส่วนจำนวนแหล่งข่าวสารทางการเกษตร มีทิศทางความสัมพันธ์เป็นบวก ดังแสดงใน Table 3 และ Table 4

สมาชิกกลุ่มที่มีพื้นที่ปลูกทุเรียนจำนวนมากกว่า และมีรายได้มากกว่าจะมีความคาดหวังต่อระเบียบและกฎเกณฑ์ตลาดกลางน้อยกว่า เนื่องจากสมาชิก

กลุ่มที่มีพื้นที่ปลูกทุเรียนจำนวนมากกว่า จะมีตลาดรับซื้อผลผลิตที่แน่นอนอยู่แล้ว เพราะผลผลิตมีปริมาณมากและมีคุณภาพดี ทำให้มีพ่อค้าส่งออกมาติดต่อซื้อผลผลิตถึงในสวน ซึ่งจะได้ราคาดี จึงทำให้สมาชิกกลุ่มดังกล่าวไม่คาดหวังต่อระเบียบและกฎเกณฑ์ตลาดกลาง ในประเด็นการมีสถานที่ซื้อขายกว้างขวาง เปิดเผย เป็นเอกเทศ และเน้นให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว มีคลังสินค้าบริการ มีลานจอดรถ มีบ้านพัก มีเครื่องตรวจสอบคุณภาพและเครื่องชั่งที่ทันสมัยไว้บริการ

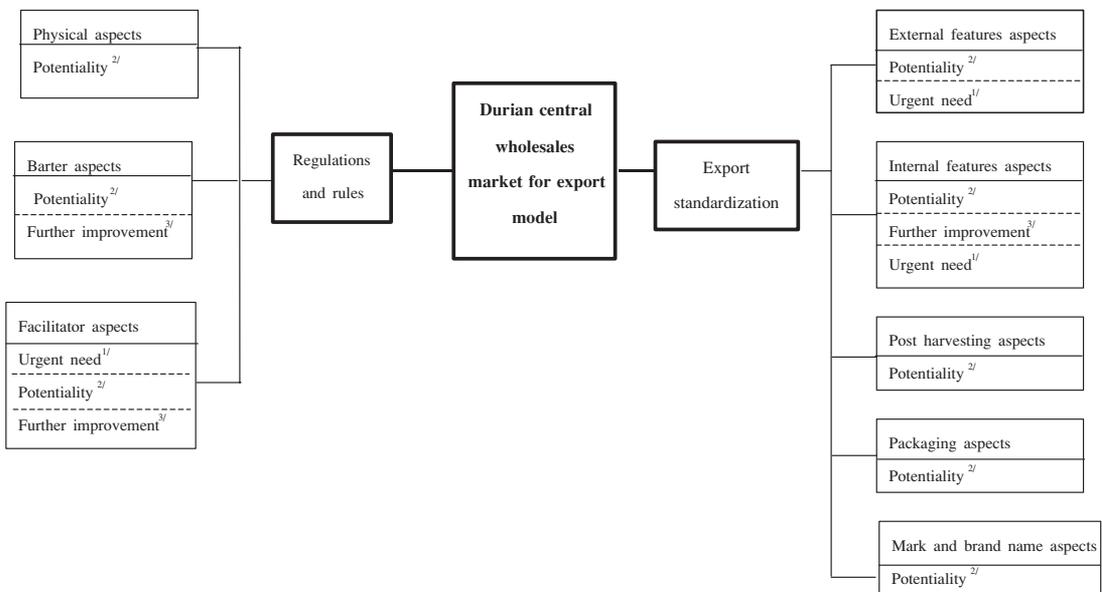

Figure 1 Durian central wholesales market for export model

Notes: ^{1/} Urgent need refers to the real and felt need by all members.

^{2/} Potentiality refers to the demand expectation by 75 - 99 % of members.

^{3/} Further improvement refers to the demand expectation by less than 75 % of members.

Table 2 Constraints in order to improve production and marketing aspects.

(N=46)

Items	n	(%)
High cost input	40	86.96
No bargaining power	27	58.70
Low price	26	56.52

Table 3 Relationships between independent factors with their expectation towards regulations and rules. (N = 46)

Independent factors	Expectation		
	Physical aspects	Barter aspects	Facilitator aspects
Some general background			
Age	.191	-.160	.176
Education	-.236	.046	.025
Experiences in durian cultivation	.111	-.074	-.086
Economic background			
Income	-.568**	.230	-.172
Durian field tenure	-.347*	.266	-.077
Number of cultivated durian varieties	.127	-.301*	.008
Number of durian labor force	-.066	.182	-.162
Social background			
GAP duration certification	-.014	.078	.061
Number of durian production and marketing media perception	-.042	.323*	.051
Frequencies of training experiences	.068	.288	-.084
Group belonging	-.119	.278	-.060
Marketing channel	-.246	.225	-.066

Table 4 Relationships between independent factors with their expectation towards durian export standardization. (N = 46)

Independent factors	Expectation				
	External features aspects	Internal features aspects	Post harvesting aspects	Packaging aspects	Mark and brand name aspects
Some general background					
Age	.110	.169	-.046	-.119	-.121
Education	-.169	-.171	.025	.052	.056
Experiences in durian cultivation	.273	.258	.011	-.088	-.086
Economic background					
Income	-.234	.007	-.108	-.206	-.204
Durian field tenure	.150	.166	.083	-.052	-.049
Number of cultivated durian varieties	-.053	-.043	.044	.033	.032
Number of durian labor force	.133	-.019	-.049	-.120	-.119
Social background					
GAP duration certification	.024	.047	.015	-.008	-.005
Number of durian production and marketing media perception	-.087	-.008	.001	-.028	-.027
Frequencies of training experiences	.264	.223	.430**	.269	.275
Group belonging	-.086	-.132	.189	.206	.207
Marketing channel	-.090	.101	.002	-.010	-.007
Mark and brand name aspects					
Potentiality ^{2/}					

สำหรับสมาชิกกลุ่มที่ปลูกทุเรียนที่มีจำนวนชนิดพันธุ์ทุเรียนมากกว่า จะมีความคาดหวังต่อระเบียบและกฎเกณฑ์ตลาดกลางน้อยกว่า เนื่องจากสมาชิกกลุ่มที่มีการปลูกทุเรียนจำนวนชนิดพันธุ์มากกว่า ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้ปลูกทุเรียนที่มีสวนดั้งเดิม จะไม่มีความเข้มข้นในการผลิตทุเรียนมากนัก ผลผลิตจะออกสู่ตลาดในระยะเวลาใดไม่กั่วงวล อีกทั้งยังไม่ต้องการที่จะปรับเปลี่ยนการปลูกทุเรียนให้มีเฉพาะพันธุ์การค้า อาจเป็นเพราะสมาชิกกลุ่มมีรายได้จากไม้ผลชนิดอื่นๆที่ปลูกในพื้นที่เดียวกันกับทุเรียน ทำให้ไม่กั่วงวลกับรายได้จากการปลูกทุเรียนมากนัก ซึ่งทำให้สมาชิกกลุ่มดังกล่าวมีความคาดหวังต่อระเบียบและกฎเกณฑ์น้อยกว่าสมาชิกกลุ่มที่มีการปลูกทุเรียนจำนวนชนิดพันธุ์น้อยกว่า

ส่วนสมาชิกกลุ่มที่มีจำนวนแหล่งข่าวสารทางการเกษตรมากกว่า จะมีความคาดหวังต่อระเบียบและกฎเกณฑ์ตลาดกลางมากกว่านั้น เนื่องจากสมาชิกกลุ่มที่มีโอกาสในการเปิดรับข่าวสารทางการเกษตรมากกว่า จะมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลวิชาการจากสื่อต่างๆ ทั้งสื่อบุคคล สื่อมวลชน และสื่อกิจกรรม ซึ่งจะทำให้ทราบถึงข้อดีและประโยชน์ของระเบียบและกฎเกณฑ์ตลาดกลางมากกว่า โดยเฉพาะประเด็นการวางแผนการผลิตล่วงหน้า การกำหนดให้มีการจัดขึ้นมาตรฐานทุเรียน และการกำหนดราคาโดยใช้คุณภาพเป็นเกณฑ์ ทำให้มีความกระตือรือร้นที่จะมีการพัฒนาการผลิตและการตลาดทุเรียนมากกว่า ส่วนปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความคาดหวังต่อมาตรฐานส่งออกทุเรียน มีเพียงปัจจัยเดียว คือ ความถี่ในการฝึกอบรม มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .430 โดยมีทิศทางความสัมพันธ์เป็นบวก

เนื่องจากสมาชิกกลุ่มที่มีโอกาสเข้ารับการฝึกอบรมมากกว่า จะมีความคาดหวังต่อมาตรฐานทุเรียนส่งออกมากกว่า เนื่องจากการเข้ารับการฝึกอบรมจะทำให้สมาชิกกลุ่มได้รับทราบถึงวิธีการขั้นตอนต่างๆ และประโยชน์ของการจัดการการผลิตทุเรียนตามมาตรฐานทุเรียนส่งออก ซึ่งจะทำให้สมาชิกกลุ่มมี

ความกระตือรือร้นในการจัดการผลผลิตตามมาตรฐานทุเรียนส่งออกมากขึ้น เพื่อให้ผลผลิตทุเรียนมีคุณภาพดีตรงตามความต้องการของตลาด และจะทำให้ราคาผลผลิตสูงขึ้น

ปัญหาในการพัฒนาตลาดกลางด้านการผลิตและการตลาด

สำหรับประเด็นปัญหาในการพัฒนาตลาดกลางด้านการผลิตและการตลาดที่สมาชิกกลุ่มเกินครึ่งระบุว่ามีปัญหา มีทั้งหมด 3 ประเด็น คือ 1) ปัจจัยการผลิตมีราคาแพง โดยสมาชิกกลุ่มระบุว่าเนื่องจากในปีที่ผ่านมาราคาน้ำมันมีราคาสูงขึ้นมาก ส่งผลให้ปัจจัยการผลิตอื่น ๆ มีราคาสูงไปด้วย เช่น ปุ๋ย สารเคมี ป้องกันกำจัดศัตรูพืช และแรงงานทางการเกษตร ซึ่งสมาชิกกลุ่มได้แก้ไขโดยใช้ปัจจัยการผลิตเหล่านี้ในปริมาณที่ลดลงและใช้เฉพาะที่จำเป็นเท่านั้น นอกจากนี้สมาชิกกลุ่มได้มีการใช้ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมักมากขึ้น เป็นการช่วยลดปริมาณการใช้ปุ๋ยเคมีได้ในระดับหนึ่ง สำหรับการป้องกันกำจัดศัตรูพืช สมาชิกกลุ่มระบุว่าจะมีการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืชชีวภาพมากขึ้น และใช้สารเคมีป้องกันกำจัดในกรณีที่มีแมลงศัตรูพืชระบาดมากๆเท่านั้น ส่วนแรงงานทางการเกษตร สมาชิกกลุ่มระบุว่าจ้างแรงงานชั่วคราวมากขึ้นและจ้างเฉพาะช่วงที่จำเป็น คือ ช่วงเก็บเกี่ยวผลผลิต 2) ไม่มีอำนาจในการกำหนดราคา และ 3) ผลผลิตมีราคาต่ำ ซึ่งสมาชิกกลุ่มให้เหตุผลว่าที่ผ่านมาผลผลิตทุเรียนจะออกสู่ตลาดพร้อมๆกัน ในช่วงระยะเวลาสั้นๆเพียง 2-3 เดือน ผลผลิตในตลาดจึงมีปริมาณมาก ทำให้ผู้ค้าสามารถเลือกซื้อผลผลิตได้มาก และเป็นผู้กำหนดราคาในการรับซื้อเกษตรกรจึงไม่มีอำนาจในการกำหนดราคาผลผลิต ทำให้ผลผลิตที่ขายได้มีราคาต่ำ เพราะถ้าเกษตรกรไม่รีบจำหน่ายผลผลิต จะทำให้ผลผลิตเน่าเสียและไม่ได้รับเงินในฤดูกาลผลิตนั้น ดังแสดงใน Table 2

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

การศึกษารูปแบบตลาดกลางเพื่อการส่งออกทุเรียนตามความคาดหวังของสมาชิกกลุ่มปรับปรุงคุณภาพทุเรียนเพื่อการส่งออกว่านเหลืองตำบลชากไทยกิ่งอำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี พบว่าสมาชิกกลุ่มมีความคาดหวังต่อรูปแบบตลาดกลางเพื่อการส่งออกทุเรียน ในระดับความคาดหวังมากที่สุด 2 หลักเกณฑ์ (8 ประเด็นหลัก 78 ประเด็นย่อย) คือ ระเบียบและกฎเกณฑ์ตลาดกลาง และมาตรฐานทุเรียนส่งออก โดยสมาชิกกลุ่มระบุว่าถ้ามีรูปแบบตลาดกลางเพื่อการส่งออกทุเรียนดังกล่าว จะทำให้สมาชิกกลุ่ม และเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนสามารถจำหน่ายผลผลิตได้สะดวกและราคาสูงขึ้น เนื่องจากมีทั้งสถานที่สำหรับซื้อขายผลผลิต ที่มีความสะดวก และมีสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆไว้บริการ ตลอดจนมีกฎระเบียบในการบริหารจัดการที่มีความบริสุทธิ์ ยุติธรรม นอกจากนี้ผลผลิตทุเรียนที่สมาชิกกลุ่มและเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนได้ดำเนินการผลิตตามมาตรฐานทุเรียนส่งออกนั้น จะเป็นผลผลิตที่มีปริมาณและคุณภาพสอดคล้องกับความต้องการของตลาด

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนมีการรวมกลุ่มกันซื้อและร่วมกันผลิตปุ๋ยและสารป้องกันกำจัดศัตรูพืช เพื่อให้ได้ราคาถูกและมีปริมาณเพียงพอต่อความต้องการของสมาชิกกลุ่ม นอกจากนี้ควรมีการถ่ายทอดความรู้ในเรื่องการใช้ปัจจัยการผลิตให้ถูกต้องและเหมาะสม เพื่อให้การใช้ปัจจัยการผลิตเกิดประสิทธิภาพสูงสุด เนื่องจากการวิจัยในครั้งนี้ พบว่า สมาชิกกลุ่มพบปัญหาปัจจัยการผลิตมีราคาแพงมากที่สุด
2. ควรจัดหาแหล่งเงินทุนดอกเบี้ยต่ำไว้บริการเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียน โดยมีเงื่อนไขที่เหมาะสม เนื่องจากการวิจัยในครั้งนี้ พบว่า เกษตรกรผู้ปลูก

ทุเรียนส่วนใหญ่ยังขาดแคลนเงินทุนในการผลิตทุเรียน

3. ควรมีการพัฒนารูปแบบตลาดกลางเพื่อการส่งออกทุเรียน จำนวน 71 ประเด็นย่อย เนื่องจากการวิจัยพบว่าประเด็นย่อยดังกล่าวสมาชิกกลุ่มมีความคาดหวังมากที่สุด ร้อยละ 75.00-100.00

4. ควรส่งเสริมให้เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนมีการรวมกลุ่มเพื่อรับถ่ายทอดความรู้เรื่องการตลาดและรวมกลุ่มเพื่อการจำหน่ายผลผลิต เพื่อให้มีอำนาจในการต่อรองราคากับพ่อค้า เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้พบว่า สมาชิกกลุ่มเกินครึ่งระบุว่ามีปัญหาด้านการตลาดในประเด็นไม่มีอำนาจในการกำหนดราคาผลผลิตมากที่สุด รองลงมา คือ ผลผลิตมีราคาต่ำ

5. ควรส่งเสริมให้มีการพัฒนาการเรียนรู้โดยวิธีการเสวนาวิชาการ ในหมู่บ้าน นอกจากนี้ยังสามารถพัฒนาการเรียนรู้โดยการใช้สื่อในท้องถิ่นที่มีอยู่ โดยเฉพาะเพื่อนบ้าน ญาติพี่น้อง ผู้นำในท้องถิ่น เจ้าหน้าที่รัฐ เจ้าหน้าที่เอกชน วิทยุ โทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์ เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้พบว่า การเสวนาวิชาการเป็นวิธีการเรียนรู้ที่สมาชิกกลุ่มต้องการมากที่สุดและสื่อต่างๆเหล่านี้เป็นสื่อที่สมาชิกกลุ่มมีการใช้เป็นประจำอยู่แล้ว

คำขอบคุณ

ขอขอบคุณภาควิชาส่งเสริมและนิเทศศาสตร์ เกษตร คณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ที่ให้ทุนสนับสนุนการวิจัยครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- กรมการค้าภายใน. 2534. *ระเบียบกรมการค้าภายใน เรื่องการส่งเสริมการจัดตั้งตลาดกลางสินค้าเกษตร พ.ศ. 2534*. กรุงเทพมหานคร:บริษัทพิชการพิมพ์ จำกัด.
- กิสณะ ดันเจริญ. 2533. *ปัญหาทางส่งเสริมการผลิตและการตลาดทุเรียนเพื่อการส่งออกจังหวัดระยอง*.

- วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- กุลยา อนุโลก. 2546. ตลาดกลางผักและผลไม้ของสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด: การดำเนินงานและผลกระทบต่อผู้ใช้บริการ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- จันทร์ฉาย นกเทศ. 2545. ตลาดกลางสินค้าเกษตร: ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนา. กรมการค้าภายใน. กระทรวงพาณิชย์.
- จุฬารัตน์ เสรีเชษฐพงษ์. 2542. ความต้องการข้อมูลการตลาดเพื่อการตัดสินใจจำหน่ายผลผลิตของเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียน อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เชชชัย เรืองทวีคุณ. 2535. หลักการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ในการจัดตั้งตลาดกลางสินค้าเกษตร. กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์.
- นิรุทธิ์ กำลังการ. 2544. บทบาทของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลตามทัศนคติของเกษตรกร ตำบลทุ่งนันทรี อำเภอเขาสมิง จังหวัดตราด. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- บุญชัย รั้งมีปัญญาภรณ์. 2546. ความคาดหวังของเกษตรกรที่มีต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตรในพื้นที่โครงการชลประทานห้วยหลวง จังหวัดอุดรธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พชร มัทธวรรตน์. 2542. ข้อมูลกลุ่มปรับปรุงคุณภาพทุเรียน โครงการส่งเสริมและพัฒนาการผลิตทุเรียนเพื่อการส่งออกปี 2542. สำนักงานเกษตรจังหวัดจันทบุรี.
- สุจิตตา รักษ์วงศ์. 2548. การพัฒนาธุรกิจตลาดกลางสินค้าสดวันน้ำของประเทศไทย กรณีศึกษาสหกรณ์ประมงแม่กลอง จำกัด. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุมาลี วาสีกานนท์. 2542. ทิศทางการพัฒนาตลาดกลางสินค้าเกษตร. กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์.
- สุวัฒน์ ชัยจันดี. 2545. การวิเคราะห์ประสิทธิภาพการผลิตทุเรียนของเกษตรกรในจังหวัดยะลา ปี การเพาะปลูก 2542/43. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สำราญ เชื้อสุจริต. 2542. การศึกษาแนวทางที่เหมาะสมสำหรับการบริหารตลาดกลางข้าวเปลือกของสหกรณ์การเกษตร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สำนักงานเกษตรจังหวัดจันทบุรี. 2546. แผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล. (อัดสำเนา)
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. 2549. สถิติพื้นที่เพาะปลูก ปริมาณการผลิตและปริมาณการส่งออกทุเรียน ปี 2546-2548. (อัดสำเนา)
- หอการค้าจังหวัดจันทบุรี. 2547. รายงานทางวิชาการบทวิเคราะห์และสรุปการเสวนาตลาดกลางการเกษตรเมืองจันทน์พื้นหรือเป็นจริง.